

УДК 728(477)-047.86:[355.48(477:470)

**ПОНОВЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОСТОРОВОГО УСТРОЮ ЗРУЙНОВАНИХ
МІСЬКИХ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ
ДЕМЕШКАНТ Є.М.**

«Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури», м. Київ,
Yevheniia.Demeshkant@naoma.edu.ua

Науковий керівник: Прибега Л. В., канд. архітектури, професор

Abstract. While recovering the residential development of Ukrainian cities destroyed as a result of military aggression, is the improvement of the planning structure of the entity that is relevant. The study provides the initial parameters for recovery, the functional zones of residential formation, control of the area elements. The functional-spatial recovery process includes also urban principles which will make the living environment attractive, comfortable and safe for all categories of residents. Several urban factors are listed that will help to successfully organize the functional elements, involvement the community members into the recovery to create positive socio-psychological microclimate of the environment.

Ключові слова: відновлення житла, реконструкція забудови.

Вступ. При відновленні міських житлових утворень постає питання функціонально-просторової організації забудови з урахуванням діючих державних нормативів, а також засад урбаністики, відповідно яких створити гідні умови проживання, прикладання праці та відпочинку для громадян різного віку, соціального статусу, національних традицій. Завдання архітектора – виявити взаємозв'язок між просторовою організацією елементів житлового утворення та активністю і поведінкою людини, для забезпечення затишного перебування мешканців в житловому середовищі.

Вихідними даними просторової організації житлових утворень є: визначення меж та площі житлових утворень, характеру їх зв'язків з іншими елементами структури міста; розрахунок чисельності населення; визначення необхідних обсягів та типів житлового фонду, складу і місткості об'єктів обслуговування, організації основних функціональних зон і їх питомої ваги в загальному балансі території. Елементами структурних складових є спеціалізовані функціональні зони: групи житлових будинків разом з обладнаними відкритими просторами для комунікацій, відпочинку та спорту, побутових процесів, об'єкти торгового та побутового обслуговування, школи, дитячі садки та території для зберігання авто. Межі житлового утворення обумовлюються транспортно-дорожніми комунікаціями та/або природними факторами, зумовленими ландшафтними особливостями, а його площа визначається вимогами пішої доступності до закладів обслуговування. Функціонально-просторова структура житлового утворення формується на основі планувального каркаса – найважливіших осей і вузлів. Осями слугують транспортні та пішохідні комунікації. Вузли ж означають місця тяжіння населення – відкриті простори перед закладами торгівлі та освіти, дитячими садками, зупинки, площі розважально-відпочинкових осередків [1].

Планувальна організація житлових утворень нормується. Так, максимальна відстань від житлових будинків до установ і об'єктів повсякденного обслуговування не перевищує 500 м; до об'єктів наближеного обслуговування (первинні потреби) – 250–500 м. У районах садибної забудови ці показники збільшуються на 30–50%. Оптимальним прийомом просторової організації садибних територій є утворення колективних житлових дворів, які формуються кількома житловими будинками, улаштування невеликих озелених територій загального користування, що забезпечують реалізацію сусідських зв'язків. Наведемо нормативні показники забезпечення відкритим обладнаним простором для комфортного в ньому перебуванні. Згідно [2] площа озелених територій обмеженого користування у мікрорайоні розраховується на одного мешканця, включає майданчики для відпочинку дорослих – 0,2 м², для ігор дітей – 0,7 м², занять фізкультурою – 0,2 м², пішохідні доріжки, і має бути не менше 6 м². Так само прибудинкові території забезпечуються майданчиками для стоянки велосипедів – 0,1 м², збирання побутових відходів – 0,07 м², вугулу домашніх тварин – 0,3 м². Можливо облаштування майданчиків для господарських цілей із розрахунку 0,1 м² на 1 людину. Відповідно до діючих норм житлові мікрорайони повинні бути забезпечені місцями постійного зберігання усіх легкових авто

мешканців та «гостьовими стоянками» для відвідувачів. Нормативні показники кількості машино-місць на одну квартиру залежать від типу забудови, її розміщення в місті – житлові будинки розміщені в центральній, серединній чи периферійній зонах – відповідно 1, 0,8, 0,5 машино-місця; житло за державної підтримки – 0,4; соціальне житло – 0,15. Кількість гостьових стоянок – 15% розрахункового парку авто.

Процесу відновлення функціонально-просторового устрою зруйнованої забудови має передувати аналіз ситуації, що склалася на ділянці, – відповідність просторового устрою та забудови сучасним планувальним вимогам та нормативним показникам; визначення вцілілих, пошкоджених та зруйнованих об'єктів та просторових елементів; необхідність відновлюваних робіт, таких як поточний ремонт, реконструкція або нове будівництво.

Озеленені території позитивно впливають на житлове середовище, якщо мешканці активно їх використовують, проводять там час. Однак, ті самі простори можуть стати лише шляхами транзиту, де люди не хочуть залишатися. Дослідниками міського середовища сформульовано урбаністичні чинники вдалої просторової організації, підтверджені досвідом українських забудовників – масштабність, безпека, доступність, наповненість, озеленення, сценарії використання, залучення мешканців. Забезпечити привабливість житлової забудови, можливо дотримуючись масштабності комфортної для людини, адже зависока, надто щільна забудова може негативно впливати на людське здоров'я. Міське озеленення знижує рівень стресу, залучає людей до активності на свіжому повітрі; є засобом дренажу дощової води та підтримки біорізноманіття. Нещодавно, безпека мешканців забезпечувалась можливістю контролю – видимість із будь-якої точки, добре освітлений простір, відсутність ізольованих зон. Однак, вже сьогодні таких заходів недостатньо, маємо працювати над включенням до просторової організації житлової забудови споруд цивільного захисту. Наповненість відкритих території різноманітним обладнанням добре сприймається мешканцями. Простота, забезпечена стандартизацією елементів дизайну підкреслює єдність просторової організації, сприяє орієнтуванню в забудові, створює ідентичність місця. Залучення громади до визначення її потреб, дозволяє підтримувати якість територій та використовувати їх за призначенням. Ця співпраця об'єднує людей і встановлює міцні сусідські зв'язки, зароджує відчуття єднання на довгі роки. Водночас, розвивається почуття належності до місця, сприйняття як «свого» – люди проводять там час, активно соціалізуються [3,4].

Результати. Здоровий міський простір, який задовольняє сучасні вимоги комфортності та безпеки, а також забезпечує щоденні, в т.ч. естетичні та комунікативні, потреби мешканців може бути сформований при відновленні зруйнованої та пошкодженої забудови. Визначення вцілілих та зруйнованих об'єктів та елементів, застосування діючих нормативних вимог до функціонального розпланування житлових територій, визначально впливають на подальше проектування відновлення забудови. А вдале використання урбаністичних засобів дозволить створити унікальне, відвідуване мешканцями середовище.

Висновки. Варто пам'ятати, що роботи з відновлення житлової забудови необхідно ретельно скоординувати з роботами з поліпшення просторово-функціональної організації для забезпечення умов доступності та відпочинку всіх мешканців забудови, в т.ч. маломобільних груп населення. А жорстокі реалії українського сьогодення вимагають забезпечення міських житлових утворень спорудами цивільного захисту, які відповідають сучасним вимогам безпеки.

Список використаних джерел

1. Мартишова Л. С. Основи містобудування : конспект лекцій. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 80 с.
2. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» [Чинний від 2019-10-01]. Київ : Мінрегіон України, 2019. 177 с. (Державні будівельні норми України).
3. 4 критерії успішного міського простору. *Na chasi*. URL: <https://nachasi.com/city/2021/07/01/4-kryteriyi-uspishnogo-miskogo-prostoru/> Дата публікації: 01.07.2021. Дата звернення: 05.04.2024.
4. Публічні простори: 10 принципів зв'язку людей та вулиць. *Medium*. URL: <https://nachasi.com/city/2021/07/01/4-kryteriyi-uspishnogo-miskogo-prostoru/> Дата публікації: 25.07.2019. Дата звернення: 05.04.2024.